ומסתמא לשני מינין נדבות עשה אותן: **מפני הטמאין.** לעולם נדבה א' היתה אלא שיהוידע נתנו בפנים אבל המלך אמר שיתנוהו בחוץ כדי שיוכלו גם הטמאים דהיינו טמאי מת ושרץ ליתן לתוכו שהם מותרים לבא במחנה לויה: **על שם וכו'.** כלומר ע"כ לומר דשתי נדבות היו דבמלכים כתיב אך לא יעשה בית ה' ספות מזמרות וכו' מן הכסף המובא בית ה' ובד"ה כתיב וככלותם וגו' את שאר הכסף ויעשוהו כלי שרת אלא ודאי דשתי נדבות היו ומן הכסף המובא בית ה' והיינו הנדבה הכתובה במלכים לא נעשו כלי שרת אבל מנדבה הכתובה בד"ה והיא ניתנה חוץ לבית ה' ממנה עשו כלי שרת: **ה"ג ספות כסף וכו'.** מן כסף המובא בית ה': **הדרן עלך פרק שלשה עשר שופרות**

ריבב"ן

מתני' מעות שנמצאו בין שופר שקלים לשופר נדבה. הולכין אחר הקרוב בין להקל בין להחמיר: **מחצה על מחצה יפלו לנדבה.** דנדבה חמורה דכולה עולה אבל שקלים שיריהן קילי קדושתייהו דניתנין לחומת העיר ומגדלותיה: **לבונה.** חמירא דלבונה היא עצמה קריבה אבל עצים הן מכשירי קרבן: **בין קינין לגוזלי עולה יפלו לגוזלי עולה.** סתמן כרבנן דקיני חובה הן ואחד לעולה וא' לחטאת וחטאת הבשר נאכל לכהנים ומיד שיש לו שעת היתר לכהנים אין בו מעילה והעולה כליל וחמירא טפי: **בין חולין למעשר שני.** לאו במקדש עסקינן אלא אם היו שני צבורי מעות בתיבתו מחצה למחצה יפלו למע"ש ויאכלם בירושלים כגון שנשתמש בהן כאחד דאי לא הוה אזלינן בתר בתרא כדאיתא בפסחים בפ"ק (דף ז.): **מתני' מעות שנמצאו לפני סוחרי בהמה בירושלים לעולם מעשר שני.** לפי שרוב מעות מעשר שני לשלמים אולא דאתיא שם שם כתיב הכא ואכלת לפני ה' אלהיך מעשר דגנך ותירושך וגו' עד ואכלת שם וגו' והתם [כתיב] וזבחת שלמים ואכלת שם [דברים כז] לא שאינו רשאי לאוכלן בתורת חולין כלל אפילו בירושלים דאפילו בהתפסה לשלמים לא תפסי דאמרינן בפרק התודה א"ר אמי המתפיס מעות מעשר לשלמים לא קנו שלמים ואם רצה ליקח בהן מטין או דבר אחר רשאי ותניא התם הלוקח חיה לזבחי שלמים ובהמה לבשר תאוה לא יצא העור לחולין כגון שלקחה ממעות מעשר שני ומפרש דאפילו העור אינו בתורת לצאת העור לחולין כשאר שלמים שהעור לחולין ואפילו של מע"ש דאמרינן בעירובין פ"ג בבקר מלמד שלוקחין בקר אגב עורו דפשיטא שהעור חולין גמור: **ובהר הבית חולין.** ירושלמי אמר רבא בר חייא בשם ר' יוחנן חזקה שאין כהן מוציא מעות מן הלשכה עד שמתחללות על הבהמה: **[ובירושלים] בשאר כל ימות השנה חולין ובשעת הרגל מעשר.** מפרש בפסחים פ"ק אמר רב שמעיה בר זירא מ"ט הואיל ושוקי ירושלים עשוין להתכבד בכל יום וקמאי קמאי אזלו להו: מתני' דלא כר' יוסי דתניא [תוספתא פ"ג] א"ר יוסי אלו דברי בית שמאי אבל ב"ה אומרים לעולם מעשר חוץ מהנמצאין בהר הבית בשאר ימות השנה שהן חולין: **מתני' אברין עולות.** ודווקא שמנותחין כמפורש במס' יומא פ"ב ותתיכות חטאות וה"ה דאיכא לספוקי באשם אבל חטאת שכיחא טפי מ"מ אכילתן שוה ליום ולילה ודוקא בעזרה איכא לספוקי בחטאת אבל בירושלים לא דאינה נאכלת חוץ לעזרה בירושלים בין אברין בין חתיכות זבחי שלמים וה"ה דאיכא לספוקי בתודה ובמעשר בהמה ומידי דשכיחא נקט: **זה וזה תעובר צורתו ויצא לבית השרפה.** ירושלמי אמר ר' יוסי יאות לאוכלו אי את יכול שמא נתקלקלה צורתו פי' שמא הוא נותר לשורפו אי את יכול שמא לא נתקלקלה צורתו כלומר שמא עדיין לא בא לידי נותר לפום כן צריך מימר תעובר למחר ויצא לבית השרפה ולזבחי שלמים צריך אתה לפרש תעובר צורתו עד יום ג' שמא היום נשחט ואינו נותר עד יום ג' לשחיטתו: **מתני' אברין נבלות.** והאוכלן לוקה לפי שנתנבלה השליכוה אברין: **חתיכות מותרות.** ירושלמי חתיכות מותרות לא ממש מותרות אלא מותרות משום נבילה

תני דבי ר' ישמעאל נדבה אחת דכתיב [1]ויאמר(א) המלך ויעשו ארון אחד ויתנהו בהיכל בית ה' [2]ויקב חור בדלתו והא דכתיב ויאמר המלך ויעשו ארון אחד ויתנהו בשער בית ה' חוצה אמר רב חונא מפני הטמאים ר"ח בשם ר' יוסף (על שם) [3]אך לא יעשה בית ה' ספות כסף מזמרות וגו':

הדרן עלך פרק י"ג שופרות

הלכה א מתני' [א]מעות שנמצאו בין השקלים לנדבה קרוב לשקלים יפלו לשקלים לנדבה יפלו לנדבה מחצה למחצה יפלו לנדבה [ב]בין עצים ללבונה קרוב לעצים יפלו לעצים ללבונה יפלו ללבונה מחצה למחצה יפלו ללבונה בין קינין לגוזלי עולה קרוב לקנין יפלו (א)לקינין קרוב לגוזלי עולה יפלו לגוזלי עולה מחצה למחצה יפלו לגוזלי עולה [ג]בין חולין למעשר שני קרוב לחולין יפלו לחולין למעשר שני יפלו למעשר שני מחצה למחצה יפלו למעשר שני זה הכלל הולכין אחר הקרוב להקל מחצה למחצה להחמיר: **גמ'** לא הוצרכה דלא בין שקלים לקינים ר' אבון בשם ר' פנחס (ב)כמין בוכלייאר היו עשוין מחצה למחצה יפלו לנדבה [א](לא צורכה דלא מחצה למחצה יפלו לשקלים) אית דבעי מימר שמא יפלו לשירי הלשכה אית דבעי מימר מחצה למחצה כמי שמת א"ר(ג) יסא עד דאנא תמן שמעית קל רב יהודה שאל לשמואל [ד]הפריש שקלו ומת אמר ליה יפלו לנדבה (מותר) עשירית האיפה שלו רבי יוחנן אמר [ה]יוליכם לים המלח רבי לעזר אמר יפלו לנדבה וקשיא ויש חטאת קריבה עולה [ו]חזקיה (אחי) בשם רבי שמעון בן לקיש תנאי בית דין הוא על המותרות שיקרבו עולות האשה הואת במה היא מתכפרת אמר(ד) ר' יצחק [א] תנאי ב"ד הוא [ו]המספק את הקינין הוא מספק את [ב]הפסולות לא צורכה [ג]דלא בין קטורת לעצים ללבונה לזהב לכפורת ותניתה בסופה זה הכלל הולכין אחר הקרוב מחצה למחצה להחמיר:

הלכה ב מתני' [ז]מעות(ה) שנמצאו לפני סוחרי בהמה לעולם מעשר ובהר הבית חולין (ג)[ח]ובירושלם בשאר כל ימות השנה חולין ובשעת הרגל הכל מעשר [ט]בשר שנמצא בעזרה איברים עולות וחתיכות חטאות ובירושלם זבחי שלמים זה וזה תעובר צורתו ויצא לבית השריפה נמצא(ו) בגבולין אברים נבילות וחתיכות מותרות ובשעת

הלכה א מתני' יפלו לשקלים. דבתר קרוב אזלינן כדכתיב והיתה העיר הקרובה אל החלל: **מחצה על מחצה יפלו לנדבה.** בגמ' מפרש טעמא: **מחצה על מחצה יפלו ללבונה.** דלבונה היא עצמה קרבן ועצים מכשירי קרבן: **מחצה על מחצה יפלו לגוזלי עולה.** מפרש בגמ': **גמ' ופריך לא צורכה.** לא היה לו לתנא לשנות אלא מעות שנמצאו בין שקלים לקיני' שהרי שופר של שקלים היה סמוך לקינים כפי סדר השטי' כפי' דלעיל ולא לנדבה שהנדבה בסוף ושקלים בראש: **ומשני כמין כובליים.** פי' כעיגול סביב היו עומדין והיו השקלים סמוך לנדבה אצל א': **ופריך לא צורכה.** לא הו"ל אלא מחצה למחצה יפלו לשקלים שמביאין מהן קרבנות צבור הקבועים משא"כ נדבה שאינן אלא לקיץ המזבח: **ומשני אית דבעי וכו'.** יש שרצו לתרץ דהיינו טעמא דלא יפלו לשקלים דלפעמים יותרו השקלים ושירי שקלים לחומת העיר ולא לקרבנות כאין גמלא שהנדבה מסורה ממנה: **מחצה למחצה.** שקלים שנמצאו במחצה למחצה ה"ל כשקל שמתו בעליו שנופל לנדבה כדמסיק: **עד דאנא תמן.** כשהייתי בבבל שמעתי ששאל ר"י לשמואל הפריש שקלו ומת מה יעשה בו: **מותר עשירית האיפה שלו.** של כה"ג מה יעשה בו: **יוליכם לים המלח לא נהנין ולא מועלין בו.** וקשיא ויש חטאת וכו'. אמתני' פריך דתני בין קינין וכו' מחצה למחצה יפלו לגוזלי עולה בשלמא קרוב לגוזלי עולה כיון דמדאורייתא אזלינן בתר קורבה הוי כאילו הן ודאי גוזלי עולה אלא מחצה על מחצה דמספיקא פרכינן להו לגוזלי עולה קשיא וכי חטאת יכול להקריב עולה מספק: **ומשני תנאי ב"ד הוא על המותרות שיקרבו עולות.** אע"ג דמותרות חטאת הן ה"נ תנאי בית דין הוא שיקרבו עולות: **ופריך האשה הואת שהביאה המעות הללו במה תתכפר.** כלומר שמא מקיני חובה נפלו ובמה תתכפר שהרי לא הקריבה חטאתה: **ומשני תנאי ב"ד הוא המספק את הקינין מספק את הפסולות.** ואף זו מן הפסולות היא וצריך המספק קינין ליתן קינין כפי המעות הנמצאים ויבואו חטאת על הספק דחטאת העוף באה על הספק ואינה נאכלת: **ופריך לא צורכה.** וכי לא היה צריך לתנא לשנות נמי בין קטורת לעצים ובין לבונה לזהב לכפורת מה דינם: **ומשני ותניתה בסיפא.** בהר תנא בסיפא זה הכלל הולכין אחר הקרוב וכו' ומרבינן הכל בזה הכלל ומיהו הנך דתני איצטריך לאשמעי' שום חידוש כדשנינן:

הלכה ב מתני' לעולם מעשר. אפי' כל השנה כולה לפי שעולי רגלים אין מספיקין להוציא כל מעשר שני שלהם ברגלים ומניחין אותן לקרוביהם או לאוהביהן בטובת הנאה והן אוכלין אותן בקדושתן ועיקר אכילת מעות מעשר שלמים היו מביאין מהן הלכך לוקחין מהן בהמות ואע"ג דאיכא למימר שמא מן המוכרין נפלו ונתחללו כבר כיון דלוקחין הוי רובא שהרי כמה אנשים לוקחים מתגר א' אמרי דלוקחין הן ולא נתחללו והרי הן מעשר: **בהר הבית חולין.** ואפילו ברגל שרוב מעות שביד בני אדם או הן של מעשר אפ"ה הוי חולין דאזלינן בתר רובא דשתא ולאימור מקמי רגל נפיל: **בירושלם.** שלא בשוק הבהמות: **בשעת הרגל הכל מעשר.** ולא אזלינן בתר רוב שתא לפי ששוקי ירושלם עשוי להתכבד בכל יום ואי' נפל מקודם כבר נמצאו אבל הר הבית לא היה עשוי להתכבד לפי שהוא גבוה והרוח מכבד ומסיר כל האבק וגם אין אדם רשאי ליכנס להר הבית באבק שברגליו לפיכך אין אבק מצוי שם: **איברים עולות.** כיון שמנותח כדרך הנתוח המפורש בעולות בידוע שהן של עולות: **והתיכות חטאות.** דאין אוכלין בעזרה אלא חטאות ואשמות: **בירושלם זבחי שלמים.** דרוב בשר הנאכל בירושלם הוי שלמים: **זה וזה.** בין שנמצא בעזרה בין שנמצא בירושלים תעובר צורתו לפי שנפסל בהיסח הדעת אסורין באכילה ואין לגזל כהן ולשרפן עד שיפסלו בודאי הלכך טעונין עיבור צורה והיינו שיפסלו בנותר ועבור צורה דשלמים עד יום השלישי: **נמצאו בגבולין.** בערי ישראל: **איברים נבילות.** שכן דרך שחותכין הנבילות לאיברים ומשליכין ברחובות שיאכלוהו הכלבים: **חתיכות מותרין.** שאין דרך לחתוך

מסורת הש"ס

א) ד"ה ערבוב מקראות יש כאן כי רישא דקרא ויאמר המלך ויעשו ארון א' וגו' הוא בד"ה ב' כ"ד וסיפא דקרא ויקב חור בדלתו הוא במלכים ב יב, ב) לעיל פ"ב הל"ד וש"נ, ג) רכי', ד) לקמן הל"ג, ה) ב"מ כו א פסחים ז א, ו) חולין לה א.

◆

עין משפט
נר מצוה

א א מיי' פרק ג משקלים הל"ד:
ב ב מיי' שם הלט"ו:
ג ג מיי' פ"ו ממעשר שני הלכה יב:
ד ד מיי' פרק ג משקלים הל"ב:
ה ה מיי' פרק ה מפסוה"מ הל"ט:
ו ו מיי' פ"ו מכלי המקדש הל"ט:
ז ז מיי' פ"ו ממעשר שני הלכה י:
ח ח מיי' שם הל"ט:
ט ט מיי' פרק י"ט מפסוה"מ הל"ד:

◆

נוסחת הבבלי

(א) לקינין לגוזלי כו': (ב) כמין קובליים כו' יפלו לשקלים אית כו' שמת (אביה) א"ר אמי כו' ומת מהו א"ל כו' עולה רבי חזקי' אמר בשם ר"ל תנאי ב"ד כו' עולות אם כן האשה כו': (ג) בירושלם בשעת הרגל מעשר ובשאר כל ימות השנה חולין:

◆

הגהות הגר"א

[א] השורה המסגרת כאן ל"ג לה ועיין בת"מ שהאריך מאוד והביא ראיי' נגד בעל ק"ע דל"ג לה: [ב] נ"ל את הפסולות ואת האובדות: [ג] ה"ג נ"ל דלא בין קינין לעצים בין לבונה לזהב לכפורת כל"ל:

◆

ציון ירושלים

משמרות ועי' יבמות דף ק"ו רש"י שם ד"ה כל שכתב משה בתי אבות אבל בגמ' שם משמע דגם בשעת היה שמנה דוק ותשכח אבל מצאתי מנחות דק"ז ע"ב שמבואר נ"כ דלא היה רק ששה בתי אבות ובתשובה בארתי בדברי' באורך ואכ"מ: תנאי ב"ד הוא המספק את הקינין מספק את הפסולות. עיין ח"מ

◆

גליון הש"ס

[א] עיין ק"ע אמנם גרע"ב כתב בשם ירושלמי דבית דין המתנים על הקינין לוקחין משל צבור כפי אותן מעות שנמצאו ומקנין אותן לבעל המעות וכו' ע"ש נראה שהיה לו גרסא אחרת כאן ובאמת שלפי מה דקי"ל כר"י דהמספק את הקינין מספק את הפסולות שהרי הרע"ב אומר כן לקמן מ"ו קשה אמאי כתב כאן דבא משל צבור ונראה כיון דטעמו דר"י משום דאינו מקבל מעותיו עד שיהא המזבח מרצה כמ"ש הרע"ב שם א"כ זה דוקא בנפסלו אבל כאן במע"ת דיקרבו הקינין לגוזלי עולה יש כאן ריצוי מזבח אם כן אמאי יפסיד המספק את הקינין ומש"ה מקינו דבא משל צבור ודוק:

◆

תורה אור השלם

1. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ וַיַּעֲשׂוּ אֲרוֹן אֶחָד וַיִּתְּנֻהוּ בְּשַׁעַר בֵּית יְיָ חוּצָה:
דברי הימים ב כד ח

2. וַיִּקַּח יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן אֲרוֹן אֶחָד וַיִּקֹּב חֹר בְּדַלְתּוֹ וַיִּתֵּן אֹתוֹ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ מִיָּמִין בְּבוֹא אִישׁ בֵּית יְיָ וְנָתְנוּ שָׁמָּה הַכֹּהֲנִים שֹׁמְרֵי הַסַּף אֶת כָּל הַכֶּסֶף הַמּוּבָא בֵית יְיָ:
מלכים ב יב י

3. אַךְ לֹא יֵעָשֶׂה בֵּית יְיָ סִפּוֹת כֶּסֶף מְזַמְּרוֹת מִזְרָקוֹת חֲצֹצְרוֹת כָּל כְּלִי זָהָב וּכְלִי כֶסֶף מִן הַכֶּסֶף הַמּוּבָא בֵית יְיָ:
מלכים ב יב יד

תקלין חדתין

רשב"ג ב' נדבות היו ובד"ה מיירי נדבה אחרת היה לא לבד"ה ודריש את שאר הכסף היינו נדבה אחרת ובמלכים דבד"ה הוה: **נדבה אחת מאי ככלותם.** כלומר הך קרא דככלותם דכתיב ביה ויעשוהו כלים לבית ה': **לאחר שסופרו.** ודריש שאר הכסף המותר ממה שנתנו לבדק הבית עשו כלי שרת דלב ב"ד מתנה עליהן והוא כאוקימתא דבבלי שם: **וקשיא על דר"י.** דאמר נדבה אחת: **בשער בית ה' חוצה.** משמע דשני ארונות היו אחד עמם בחוץ ואחד בפנים אלמא דשני נדבות היו: ומשני דלעולם א' היתה והשני היה מפני הטמאים שאסורין ליכנס ולכן נתנו להארון חוצה שיתנו שם: הדרן עלך שלשה עשר שופרות

מתני' מעות שנמצאו כו': יפלו לשקלים. דבתר קרוב אזלינן: **לנדבה.** מפרש בגמרא: **ללבונה.** דלבונה עצמה קרבן ועצים מכשירי קרבן: **גמ' לא צריכה דלא כו'.** קושיא היא דפריך וכי לא היה צריך למיתני בין שקלים לקינין שהיו סמוכין זה לזה כדתנן בפ"ו מתני' ה' ושופר נדבה היה בסוף: **קובליים.** מפני דבעיגול היו נתונים והיו השקלים סמוכים לנדבה מצד א': **ה"ג מחצה על מחצה יפלו לנדבה אית כו' שמא יפלו לשירי לשכה.** שמהם לוקחים לחומת העיר ולא לקרבן ולכן יפלו לנדבה שיבאו ממנה קיץ המזבח עולות: **כמי שמת.** כמי שהפריש שקלו ומת דאף זה הוא בלא בעלים כמו כמת וכמת דינו דיפלו לנדבה כדלאמר בסמוך: **הפריש שקלו כו'.** פרישנא בפרק ב': **וקשיא יש חטאת כו'.** אמתניתא בין קינין לגוזלי עולה פריך דקתני במתני' יפלו לגוזלי עולה והא בקינין הוי אחד חטאת כו': **ה"ג תנאי ב"ד על המותרות.** דהיינו כההיא גוונא שנתותרו על ידי שנאבדו ואי אפשר להביאם לידי קינין הוי ליה כמותר חטאת דתנן בפ"ב ומותריהן נדבה והן עולות לגבי חטאת כמה מתכפרת שצריכה א' לכפרה והוא החטאת וכאן לא יקריבו אלא עולות שאינן לכפרה דהיכא דקרוב לגוזלי עולה ניחא כיון דמדאורייתא אזלינן בתר קרוב אמרינן ודאי של גוזלי עולה מה שאין כן הכא דאמרינן משום חומרא דספיקא הא לא תתכפר בחטאת: **ה"ג המספק את הקינין מספק את הפסולות** ואת האובדות ואם כן בכהאי גוונא יספיק המספק להקריב חטאת לכפרתה: **ה"ג לא צריכה דלא בין קינין כו'.** וכי לא היה צריך למיתני בנמצא בין קינין לעצים וכן בין לבונה לזהב דחשיב במתני' דשופרות לעיל ומשני תניתה זה הכלל דכלל מה דשייר והא דתני בין מעשר לאשמועינן דל"ד בשופרות אלא ה"ה בעלמא וכאלו השלשה דחשיב קמ"ל טעמא כדאמר בגמרא אית דבעי כו' ודכמין כובלייא. ובלבונה קמ"ל דלקרבן עדיף מעצים דמכשירי קרבן כן וקמ"ל דיש חילוק [illegible]

משנת אליהו

ה"ג מחצה על מחצה יפלו לנדבה אית דבעי מימר כו'. הרמב"ם ז"ל פירש במתני' דלכך יפלו לנדבה משום דחמירא משקלים דבנדבה כולן עולות משא"כ בשקלים שמביאים מהם פעמים חטאת שנאכלים לכהנים וכ"פ הרע"ב וגרי' רבינו מכוונת לשיטתו דל"ג לא צריכה דלא כי יפלו לשקלים כוסמי אחרינא וכמו שדחק בק"ע דלשקלים עדיפא שהוא לחטאת לקרבן צבור ומפני זה נשאר בקושיא על הרמב"ם והרע"ב אבל בזה דגי' בגמ' מ"ל דקאי לפרושי מ"ש במתני' יפלו לשקלים ודעת הרמב"ם ז"ל דפשטא דמתני' בכולי בבא דמחצה על מחצה הולכין להחמיר כדמסיים מחצה ע"מ להחמיר וה"נ דלבונה וגוזלי עולה וא"כ ה"נ בנדבה ואף חמירא דכולן עולות ולדמוקן גבי גוזלי עולות דמאמרינן שיפלו לגוזלי עולות אע"ג דהתם צריכה האשה להתכפר עד דפריך גמ' ומשני אלא דבגמרא קאמר דאית דבעי מימר טעמא משום שמא יפלו לשירי לשכה ולא יהיה כלל לקרבנות ונמצא יותר וכן